

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE (FAL)

PAMPIRI YA BOBEDI (P2)

2023

TATAISO YA HO TSHWAYA

MATSHWAO: 70

Tataiso ena ya ho tshwaya e na le maqephe a 13.

TATAISO HO BATSHWAI

- Mohlahlobuwa ha a a tlameha ho araba dipotso tse fetang bonngwe mofuteng o le mong wa sengolwa.
- Ha mohlahlobuwa a nehelane ka dikarabo tse pedi, tshwaya e qalang o tlohele e latelang.
- Ha dikarabo di sa nomorwa ka nepo, tshwaya ho latela Tataiso ya ho Tshwaya.
- Ha mopeleto o nyotobetsa moelelo, e tshwaye e fosahetse. Ha o sa ame moelelo, e tshwaye e nepahetse.
- Ha mohlahlobuwa a sa sebedisa maqotsi moo ho itsweng a qotse, se ke wa mo fa kotlo, mo abele matshwao.
- Dipotsong tse batlang maikutlo a mohlahlobuwa, ha ho matshwao a tshwanetseng ho abelwa E/TJHE, kapa KE A DUMELA/KE HANANA. Ka ho tshwana, ha ho matshwao a lokelang ho abelwa NNETE/MAFOSI kapa NTLHA/MOHOPOLO. Ho lokelwa ho shejwa tshehetso/lebaka/tshetleho eo mohlahlobuwa a fanang ka yona le tiisetso eo a fanang ka yona karabong ya hae.

KAROLO YA A: PADI/NOBELE**POTSO YA 1: MAHLALE A KOPANE LEKWA – DN Katsie**

- 1.1 O ile wa mo lahlehela ha a ne a ile le sephume sa boroko ka lengopeng, mme Mananyetsa a fihla a ikela ka wona a sa robotse. ✓ (1)
- 1.2 O ile a utlwa ha Dieketseng a tsebisa mmae hore ntatae o re tjhelete e seabakeng sefe. ✓ (1)
- 1.3
- Ha ho diphaposi tse ngata kapa yona menyako jwalo ka matlong a sejwalejwale. ✓
  - Kgotjheletsaneng mane ke moalolo. Mohaolwaneng teng ho pitsa e ntsho e maoto a mararo, mafiswana, dijana le tse ding, athe sedikadikweng ke ifo. ✓ (2)
- 1.4 Ke kgohlano ya ka ntle hobane haesale banna bana ba qothisana lehlokwa ka mokotlana oo wa tjhelete e mong le e mong a batla hore e be wa hae. ✓✓ (2)
- 1.5 E dumellana le ditlwaelo tsa ona ka hore moeti o hlomphuwa ka ho phomosetswa. ✓✓ (2)
- 1.6 Mafosi, hobane di totobatsa tharahano e leng moo diketsahalo di mpefalang teng di iketsang mafito a thata jwalo ka ha re bone Mananyetsa a se a fetohetse tumellano ya bona ya ho arolelana tjhelete. Ka lebaka leo e mong le e mong a batla ho ikgapela yona. ✓✓ (2)
- 1.7 Karaburetso ya pono e sebedisitsweng seratswaneng seo, e thusa mongodi ho fihlella sepheo sa hae sa ho totobatsa hore ho bile bobebe ho Sekgukguni ho utswa mokotla oo hobane ho ne ho se na dintho tse ngata ka moo ka tlong tse neng di ka mo sitisa ho ya ka mora lemati ho fumana mokotlana oo a neng a o batla. ✓✓✓ (3)
- 1.8 O sepapetlwa kaha ha ho maemo afe kapa afe a ileng a mo fetola. Re bona sena ka ho se inehele ha Sekgukguni a ntse a phehella ho mo qhekella. (2)
- 1.9
- Ke ntlha, hobane re bona bobbe bo hlola botle ha baphethwa bana ba sa fumane kotlo e ba lokelang ha ba ile ba qhekanyetsa mofumahadi wa morena Ramoroko. ✓✓
  - Ke ntlha, hobane ha ho le a mong baphetweng bana ba babedi ba qekellanang ya ileng a fumantshwa kotlo ya ketso tsa bona. (E le NNGWE feela.) (2)
- 1.10 O ile a palama tekese/koloi e hirwang ya mo isa ha Sekgukguni. ✓ (1)
- 1.11 O ne a etsetsa hore Sekgukguni a tshoswe ke mosi a nahane hore ntlo ya hae e a tjha e le hore ba tlo buisana. ✓ (1)
- 1.12 O ne a susumeditse ke ho ya batla mokotla wa tjhelete oo Sekgukguni a neng a o utswitse ha hae. ✓ (1)

- 1.13 Mananyetsa o bosesediswa ke katleho ya hae ya ho etsa hore Sekgukguni a kgutlele ha hae athe posesolo ya Sekgukguni e bontsha boinehelo hore Mananyetsa o mo fumane. ✓✓ (2)
- 1.14 E hlahella ka setsheho se phoqang sa Mananyetsa ya iketsang eka ha a tsebe hore ba qetellane neng le Sekgukguni. ✓✓ (2)
- 1.15 A dumellana le tsona kaha Sekgukguni o ne a se a ipoleletse hore Mananyetsa a ke ke a hlola a mo fumana hole moo Kgauteng, Pimville empa ke mona ba kopane. ✓✓ (2)
- 1.16 Ke ketsahalo ya hore ke lekgetlo la pele ka mora ho lelekisana ha baphetwa bana nako e telele, ba qala ho kopana ka kgotso sefahleho le sefahleho ho tla buisana ka letlotlo leo la bona. Re utlwisisa hore kopanong ena ya bona kgohlano e fedile. ✓✓ (2)
- 1.17 Sebaka seo Sekgukguni a hlahang ho sona, ke sa motsesetoropong moo ho nang le tswelopele e kgolo dipalangweng tse kang diterene, ditekesi jj athe moo ho hlahang Mananyetsa teng, ke sebakeng sa mahaeng moo ho nang le marena, ho palangwang dipere mme ho phelwang ka ho lema. ✓✓ (2)
- 1.18 Ke dumellana le yona hobane ho tloha qalong ya pale ho isa qetellong ya yona, bobedi ba bona re ba tsebile feela ka bolotsana ba ho qhekella batho. ✓✓ (2)
- 1.19 E, ho ntse ho na le batho ba tswetseng pele empa ba ntse ba wela lerabeng la boqhekanyetsi bo tshwanang hantle le boo ba boSekgukguni ba ho ba nkela ditjhelete ka ho ba tshepisa ntho tseo ekang ke nnete empa ho se jwalo. ✓✓✓

KAPA

- Tjhe, hobane batho kajeno ba se ba hlalefile ka baka la boqhekanyetsi bo seng bo atile bo entse hore batho ba dule ba butse mahlo.
- Tjhe, hobane batho ba bangata ba kajeno ba se ba phela tikolohng eo ho yona ho seng ho sa dumelwe tumelong ya setso ya hore badimo ba a bua.

E le nngwe feela.

(3)
[35]

POTSO YA 2: BOSWEU BA LEHLWA – Sello Moroe

- 2.1
- Naletsana ✓
  - Mohaladitwe
- E le nngwe feela.** (1)
- 2.2 Ke ho tseba hore ho ne ho ka nna ha e ba boima ho Lerato ho tla kopana le yena kaha ntatae a ne a le teng. ✓ (1)
- 2.3
- O ne a mo ngolla mangolo. ✓
  - O ne a mo romella dimpho. ✓
- (2)
- 2.4
- E ne e le baithutimmoho. ✓
  - E ne e le metswalle ✓
- (2)
- 2.5 Mongodi o hlalosa hore lerato le matla leo Hlomi a neng a na le lona ho Lerato, la boela la totela Hlomi. ✓✓ (2)
- 2.6 Mafosi, hobane Firi o ne a thusa Tshiu ho lwantsha Hlomi. ✓✓ (2)
- 2.7 Ke thuto ya hore ha ho le ka mohla ntwā e lokisang ditaba. ✓✓
Ho elwe hloko dikarabo tsa baithuti. (2)
- 2.8 A dumellana le yona hobane Hlomi o ne a ikgantshetsa Dineo, a sa nahane hore ka le leng ho tla etsahala hore a mo nyale. ✓✓ (2)
- 2.9 E re tsebisa hore mongodi o dumela tumelong ya setso, moo ditlhare di nkuwang di na le matla. Ha a ne a se na tumelo ho tsona, a ka be a sa ka a di sebedisa e le leano la ho arola bana ba babedi. (3)
- 2.10 Phethelo ya tshwantshiso ena e re bontsha hore lerato la nnete ha le sitiswe ke letho kaha ke mona ha Lerato a hloka hala Hlomi o kgutlela ho Dineo eo a neng a sa lahle mangolo a hae empa a sa mo natse ka baka la Lerato. ✓✓ (2)
- 2.11
- Nna le ntata lona re ikemiseditse ho le thusa mathateng afe le afe ao le ka bang le ona. ✓
  - Bana ba ka ha le e na le mathata le re jwetse.
- E le nngwe feela.** (1)
- 2.12
- Hlomi o ne a amoheleha ha a etela ha Fibane. ✓
  - Batswadi ba Lerato ba ne ba ba kgothalletsa hore ha ba na le mathata ba bue. ✓
- (2)
- 2.13
- Setjhaba se ile sa tseba ka diketso tsa Mmadito tse swabisang mme a tlotlolleha. ✓
  - Mmadito o ile a tshwarwa a ya tjhankaneng. ✓
- (2)
- 2.14
- Dipuo tsa baphetwa. ✓
  - Diketso tsa baphetwa. ✓
- (2)

- 2.15 Mehlang ya tokoloho ✓ moo ho seng ho amolehile hore mohlankana a etele habo kgarebe pele a kopelwa jwalo ka ha Hlomi a etsa. ✓ (2)
- 2.16 Ke mophetwa ya tjihitja hobane o ile a qetella a fetohile bophelong, a se a sa qabane le Hlomi ka lebaka la Lerato, mme o bile a kopa tshwarelo ho Hlomi ka ketso tsa hae tsa pele. ✓✓ (2)
- 2.17 Ho thusitse ka hore kamora ho fela ha qabang ya bona Hlomi le Lerato ba ile ba ratana ntle le tshitiso ya letho hoo Hlomi a neng a se bile a amohetswe habo Lerato. ✓✓ (2)
- 2.18 Leweng la tomatso ke moo re leng babadi re tsebang se etsahalang kapa se tla hlahela mophetwa empa mophetwa eo yena a sa tsebe. Lerato o ne a sa tsebe hore Dineo o ne a ntse a ngolla Hlomi mangolo a lerato, mme a bile a ntse a mo fa dimpho, tseo Hlomi a neng a ntse a di boloka. Ke kahoo re leng babadi re utlwisisang ho kgutlela ha Hlomi ho Dineo pheletsong ya tshwantshiso. ✓✓✓ (3)

POTSO YA 3: SEHLEKEHLEKE SA DEIDRO – VT Masima

- 3.1 Ke Zero ✓ (1)
- 3.2
- Monnamoholo eo ho buuwang ka yena qotsong ke yena moetapele/ motsamaisi wa mokgatlo o bitswang Lengau oo Chikano e leng setho sa wona. ✓✓
  - Monnamoholo eo, Chikano e ne e le sehlwela sa mokgatlo oo a o okametseng.
- E le nngwe feela.** (2)
- 3.3
- Ho na le balebedi ba hlwahlwa ebile ba le matjato. ✓
  - Ho na le boemelo ba dikoloi bo ikgethileng. ✓
- (2)
- 3.4 Lebaka la Chikano la ho tla moo e ne e le ho tla tshohla tsa ho nyamela ha Thakadi/Tlhapikepe le ho lowa maano a hore e ka fumanwa jwang. ✓✓ (2)
- 3.5 Botswana le Bosothonia. ✓✓ (2)
- 3.6 E mo hlahisa e le motho wa batho ya nang le kgotso le bao a sebetsang le bona hobane ha a ne a se na kgotso le yena o ne a ke ke a mo tshehisa. ✓✓ (2)
- 3.7 Nnete, hobane Amanda Zamiya o ile a mmolella tsohle tseo a di tsebang ka tsa kereke ya Ilizwi Mission eo abutiae Sam Zamiya e leng moruti ho yona, mme kereke ena e ne e nkgalefotha ho nyameleng ha Thakadi. ✓✓ (2)
- 3.8 Mokgatlong wa Lengau ho sebediswa setho se le seng e leng Fernando Chikano ho fuputsa tahleho ya Thakadi. Sena se etsahala jwalo feela kaha Lengau e le phoofolo e tsomang e le nngwe. Athe mokgatlong wa Bana ba Phiri teng, ho tsongwa ho ikentswe kgokanyanaphiri, jwalo kaha Diphiri e le diphoofolo tse tsomang ka sehlopha. ✓✓ (2)

- 3.9 Mongodi o kgethile ho sebedisa baphetwa ba bangata e le ho hodisa diketsahalo le kgohlano paleng. Mophetwa e mong le e mong wa tlatsetso eo Chikano a neng a teana le yena, o ne a hodisa diketsahalo ka thuso le lesedi leo a nang le lona, mme seo se fane ka tharollo qakeng ya ka nako eo. ✓✓✓ (3)
- 3.10 • O tena a pholosa bophelo ba eo Chikano ka lebaka la hore ke basebetsi mmoho mokgatlong wa Lengau leha Chikano yena a ne a sa tsebe. ✓✓
• O ne a rometswe ke Zero hore a tlo sireletsa Chikano.
E le NNGWE feela. (2)
- 3.11 • Ka bobedi ke dikgarebe tse matla, tse tsebang mosebetsi wa tsona ebile di o etsa ka bokgabane bo tsotegang. ✓✓
• Ka bobedi e ne e le batshepuwa mekgatlong ya bona.
E le nngwe feela. (2)
- 3.12 Ke nnete hobane le mona qotsong o fihlile a namola dipakeng tsa Chikano le Sister Ruth. Moeti enwa o bile a namola hape Leseru kwana dipakeng tsa Chikano le Mobishopo. ✓✓ (2)
- 3.13 E re senolela taba ya hore Amanda o ne a tsebisa Chikano diphiri tseo a neng a sa lokela ho mo tsebisa tsona. ✓✓ (2)
- 3.14 Ho kwetelwa ha hae ho totobatsa mehla ya sekwalejwale moo ho seng ho sebediswa disebediswa tsa thekenoloji tse kang makoloi, dihilikoptara, dithethefatsi tse robatsang batho le tse ding. ✓✓ (2)
- 3.15 Mphafudi ke mophetwa ya tjitja hobane o ile a fetoha le maemo nakong eo a neng a se a le ka lehlakoreng la Chikano ho mo thusa ho batlana le Thakadi, ebile a se a nyele matsete kgahlanong le Bana ba Phiri. ✓✓ (2)
- 3.16 Ke ketsahalo eo ho yona Amanda a ileng a etsa letshwao la lengau le ngwapang ka letsoho e le sesupo sa hore efela e le setho sa mokgatlo wa Lengau. Ka ho etsa jwalo Chikano a tseba ntle le pelaelo hore ke e mong wa bona. ✓✓ (2)
- 3.17 E, ketso ya mofuta o jwalo e ka etsahala bophelong ba nnete hobane re se re atisa ho bona ba bang ba baruti ba sebedisa dikereke hampe ho kgotsofatsa ditabatabelo tsa bona ebile ba nkela batho ditjhelete tsa bona ka bonokwane. Ba bile ba sebedisa kereke hampe ho pata dintho tse mpe tse kang dithunya. ✓✓✓ (3)

[35]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 35**

KAROLO YA B: TSHWANTSHISO/TERAMA**POTSO YA 4: SEFI – DJ Nkutha**

- 4.1 Barutinyana ✓ (1)
- 4.2 O ile a mo isa ha Mmatshela, sepheo e le hore Mmatshela a ikgapele yena. ✓✓ (2)
- 4.3
- A bontsha hore Mmankepe o ikemediseditse ho lwantsha Motaung.
  - Ho ikana ha Mmankepe hore a ka hlola Motaung.
  - Ke ho bontsha kgalefo ya Mmankepe.
- Tse pedi feela.** (2)
- 4.4 O hlahella e le molwantshi hobane o qhwebeshana/lwantshana le sebakadi sa sehlooho/molwantshuwa e leng Motaung. ✓✓ (2)
- 4.5 O bolela hore boikarabelo bohle ba lelapa bo taolong ya monna. ✓✓ (2)
- 4.6 E mo fehla maikutlo, e tsosa moya wa ntwana ka hare ho yena, mme o kgobohelwa hampe hoo a halefang eka a ka bolaya motho. ✓✓ (2)
- 4.7 Di mo senola e le motho ya tellang hobane o buisa Motaung kamoo a batlang kateng a sa kgathalle maikutlo a hae. ✓✓ (2)
- 4.8 Ke phethelong, ✓ hobane bophelo ba Motaung bo senyehile, bo senyehetse ruri. Diketso tsa hae tsa ho tahwa le ho ba le nyatsi, di sentse kgotso ya lapa la hae. Le moo ha Mmatshela moo a dulang teng, o ne a se a lelekuwe hobane a kula ebile a jele le mosebetsi. Monna yane ya neng a hlompheha o ratlane fatshe. ✓✓ (3)
- 4.9 Kgohlano ya ka ntle. ✓ (1)
- 4.10 'O ntse o ingola meno feela' ✓ (1)
- 4.11 Ka Motaung. ✓ O ne a nwele haholo. ✓ (2)
- 4.12 Lebakabaka ke hore lelapa la Raboditse le ne le honohela la Motaung hobane lelapa la Motaung le ne le atlehile le phela ka kgotso. ✓✓ (2)
- 4.13
- Ke metswalle ✓
  - Ba ne ba kena sekolo mmoho. ✓
  - Batswadi ba bona ke metswalle.
- Tse pedi feela.** (2)
- 4.14 Ke mohopolo hobane Tiisetso ha a ka a ikgetholla ho Nkepe ha a qeta ho fumana lengolo la materiki, e ne e le Nkepe ya neng a balehela hole le yena. Ka ha yena a sa ka a pasa materiki ka lebaka la papadi. ✓✓ (2)

- 4.15
- Di re totoballetsa mehla eo ho yona banana ba neng ba se ba kena dikolo ba rutwa sekgowa. ✓ ✓
  - Di re totoballetsa mehla ya mmimo wa sepantsola eo ho yona ho neng ho tumme mmimo le motantsho wa Mapantsola.
- (E le NNGWE feela.) (2)
- 4.16 Dipuo tsa Nkepe di tletse mona le lefufa jwalo ka tsa batswadi ba hae, ba sa rateng katleho ya lelapa la Motaung. Le yena ha a rate ho bona katleho ya Tiisetso ya hore a ye Yunibesithing. ✓ ✓ (2)
- 4.17 E iponahatsa ka hore Tiisetso ha a tsebe hore efela Nkepe a bua nnete hore ha a na ya Yunibesithing rona re le babadi re tseba hantle seo batswadi ba Nkepe ba se entseng ho Motaung, ntata Tiisetso. ✓ ✓ (2)
- 4.18
- Ha ke dumellane le yona hobane mongodi o hlahisa basadi e le batho ba fokolang, ba dihileng melala, ba sa kgoneng ho itwanela, ba bileng ba se na ditokelo. ✓
Sena se totobatswa ke kamoo Raboditse a phedisang Mankepe kateng. Le hona ha Motaung ho ntse ho le jwalo hobane o ile a phedisa mohatsae ka thata ka morao hoba a fetohle. ✓ ✓
  - Ke dumellana le yena hobane mongodi o hlahisa e se basadi ba nyetsweng kaofela ba dihileng melala ba sa kgone ho itwanela.
Sena se totobatswa ke kamoo Mmatiiisetso a neng phela kateng lapeng la hae pele monna wa hae, Motaung a fetoha e iketsa tau.
- E le nngwe.** (3)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 35

KAROLO YA C: DIPALEKGUTSHWE**POTSO YA 5: PELO E JA SERATI – ME Makhapa le ba bang****5.1 'MOLATO LEBITLENG' – MM Mpembe**

- 5.1.1 Ke Thapelo ✓ (1)
- 5.1.2
- O ne a sa tsebe moo a yang teng kaha a lelekilwe moo a neng a dula teng. ✓
  - O ne a se na batswadi bao a ka llelang ho bona. ✓ (2)
- 5.1.3 E mo senola e le motho ya nang le qenehelo haholo kaha a ile a fa Thapelo tjheetana ya ho reka dijo ka morao hoba eo a mo kumele tsa bophelo ba hae. ✓✓ (2)
- 5.1.4 B, hobane dintho di ile tsa rarahana bophelong ba Thapelo ka morao ho lefu la nkgono ya neng a mo nkile jwalo ka ngwana wa hae. Kgohlano e ile ya ba matla ha bana ba hae ba madi ba mo leleka lapeng habo bona. ✓✓ (2)
- 5.1.5 E re bopela mothinya o sa lebellwang ka hore re le babadi re ne sa lebella hore mongodi a ka hauhela le ho phutha Thapelo ya dulang mmileng mme a mo ise lapeng ha hae ho ya mo fa bophelo bo mofuthu jwalo ka bana ba bang. ✓✓ (2)
- 5.1.6 Le hlahella ha Thapelo a kumela mkganni tsa bophelo ba hae tsa hore ha a na batswadi, ebile ha a na le lona lehae. A re moo a neng a dula teng, o ne a hauhetswe ke nkgono ya seng a hlokaetse. Ka tsela e jwalo, mongodi o kgonne ho ntshetsa pele poloto ya palekgotshwe ena. ✓✓ (2)
- 5.1.7 Tjhe, ha e amohela hobane ba tseba ka botlalo maemo a Thapelo a hore ha a na mang we! Ka hona ba ne ba lokela ho tswela pele ka bophelo mmoho le yena ka mora lefu la nkgono mme ba mo utlwele bohloko hobane motho ha a lahlwe. ✓✓✓ (3)
- 5.1.8 E, e a kgolweha, hobane ke se etsahalang bophelong moo re bonang batho ba hodisa le ho hlokomela bana bao e seng ba bona ba madi. ✓✓ (2)
- 5.1.9
- Karaburetso ya pono e hlahellang seratswaneng sa pele e re bopela setshwantsho se phethahetseng ka tsa kgolo ya Thapelo, hammoho le maemo a fapaneng ao a fetileng ho ona a jwalo ka ho phela mmileng. ✓✓ (2)

5.2 'DITHEHEFATSI' – NA Mpembe

- 5.2.1 E amana ka hore bongata ba batjha ba matsatsing a kajeno bo iphumana bo le tlasa kगतello ya tshebediso e mpe ya dithethefatsi hoo bo sa natseng le mesebtsi ya bona ya sekolo e leng bokamoso ba bona. ✓✓ (2)
- 5.2.2 Cocaine ✓
Mandrax ✓
Matekwane
Nyaope
Jwala
Tse pedi feela. (2)
- 5.2.3 Mongodi o bolela hore methaka ena e ne e sebedisa dithethefatsi nako e nyane le e kgolo. E ne e dula e phungane. ✓✓ (2)
- 5.2.4 Mongodi o mo hlahisa e le mophetwa ya ntlhanngwe✓ hobane o re bontsha lehlakore le le leng feela la hae, la bobele ho se fetohle mekgweng ho tloha palekgutshwe e qala ho ya phethelong ya yona. ✓ (2)
- 5.2.5 Mafosi, Salamina o hlahella e le mothusi hobane o ile a amohela Wantona ha hae e le ho mo thusa mathateng ao a neng a le ho ona. ✓✓ (2)
- 5.2.6 A dumellana le ketsahalo eo ho yona Wantona a ileng a kgutlela dithethefatsing ka sekgukgu ha a le ha Salamina hobane ho kgutlela ha hae ho tsona, ke hona ho ileng ha mo susumelletsa ho tshwarweng. ✓✓ (2)
- 5.2.7 Ho kgakgathisa mahanana ha bona ho bidietsa tshebetso e mpe dithutong tsa bona ha selemo se fela e leng se kgannelang bokamosong bo lerootho. ✓✓ (2)
- 5.2.8 E a kgolweha, ✓ hobane Wantona ha a ka a tloha a tswile dithethefatsing ka ho phethahala, mme ha a ka a fumana thuso mabapi le seo. Ke ka hona a qetelletse a senyeditse eo Salamina ka sepheo sa ho kgotsofatsa ditakatso tsa hae. ✓✓ (3)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 35

KAROLO YA D: DITHOTHOKISO**POTSO YA 6****6.1 'MMADIBERWANE' – T Leballo**

- 6.1.1 Ruri ✓ (1)
- 6.1.2
  - Poeletsomodumo ya tumanotshi/asonense ✓
  - Anastrofi
  - Tshwantshanyo/Papiso
 (E le NNGWE feela.) (1)
- 6.1.3
  - Banna ba ye ba ipolele ha e se ntja tsa mekopakopa. ✓
  - Banna ba ye ba ipolele ha e se mafutsana a nta e motopo.**E le nngwe feela.** (1)
- 6.1.4 Lepata, ✓ hobane hantlentle se bolelwang moo ke hore o ne a hlile a tswile tseleng, leha molathothokisong eka o ne a sa tswa tseleng. ✓✓ (3)
- 6.1.5 Ke ya sebopeho, ✓ e sebedisitswe ka sepheo sa ho toboketsa hore e ne e se le ka yena. ✓✓ (3)
- 6.1.6 Ke utlwisisa hore Mmadiberwane e ne e le mosadi ya boitshwaro bo bobo ka hore o ne a ratana le banna ba bangata. ✓✓ (2)
- 6.1.7 E nthusa ho utlwisisa hore sethothokisi se hatella lentswe lena, 'enwa' mosadi. Kahoo, se re yena mosadi eo wa ketso tse mpe o ne a hlile a ritela jwala haholo, e ne e le serathodi sa popota. ✓✓ (2)
- 6.1.8 Tlohelo eo e potlakisa morethetho hobane molathothokiso o fokoditswe bolelele. ✓✓ (2)
- 6.1.9 Ee, e ka etsahala hobane ka nako tse ding ho ye ho be le batho ba etsang diketso tse tsamaellanang le mabitso a bona jwalo ka ha ho bolelwa ka Mmadiberwane. ✓✓✓ (3)

LE

6.2 'KGAEYANE' – RN Phume

- 6.2.1 Molathothokiso wa 11/A kgotjwa, a sekama' ✓ (1)
- 6.2.2 Menya ✓ (1)
- 6.2.3 E nthusa ho ipopela setshwantsho sa motsamao wa motho ya tauweng eo motsamao wa hae o sa tsitsang, a fapanya maoto, a thekesella kwana le kwana. ✓✓ (2)
- 6.2.4 Le sebedisitswe ka sepheo sa ho kgotsa kamoo lehano la hae le babang kateng. ✓✓ (2)
- 6.2.5 Molathothokiso wa 7 o bolela hore ho ne ho qoqwa ho sa kgaotswe ha wa 8 ona o bolela hore matshwafo a ne a tuka, a tjheswa ke jwala. ✓✓ (2)
- 6.2.6 Tshebediso ya lentswe leo e fetisa moelelo wa hore Kgaeyane ha a fele ha mme tshela-se-tlale, o ya ka makgetlo mme o se a boetse a ile moo jwaleng. ✓✓ (2)
- 6.2.7 Sethothokisi se re kamehla Kgaeyane ke yena motho wa pele ya kenang, le wa ho qetela ya tswang ha mme tshela-se-tlale. ✓✓ (2)
- 6.2.8
- Se sebedisitswe ka sepheo sa ho katla morethetho. ✓✓
  - Se sebedisitswe ka sepheo sa ho hatella/ toboketsa lentswe le tliileng pele ho sona.
- (E le NNGWE feela.) (2)
- 6.2.9 Ya se nang boikarabelo hobane temanathothokiso ya 1 le ya 2 di hlalosa kamoo a nwang haholo kateng mme ya 3, e hlalosa kamoo a tsamayang a robalaka mmileng ka baka la bona botahwa boo. Sena ha se amohele kaha se fana ka mohlala o mobe lelapeng le setjhabeng. ✓✓✓ (3)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA D: 35
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 70